

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk és
előfizetési pénzek
küldendők

Székelyudvarhely,

Bethlen-u. 5.

ev. ref. papi lakás.

VASÁRNAP

KÉPES CSALADI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.
FELELŐS SZERKESZTŐ:
VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap

KIADJA:
Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:
minden vasárnap egy iven.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Hanyatlík a református egyház.

Valamikor, régen, mikor még Erdélyben nemzeti fejedelmek uralkodtak: a református vallás volt a legerősebb valamennyi törvényesen elismert vallás felekezete között. Volt olyan idő is, hogy Erdély és Magyarország összes főúri családai, alig egy pár kivételével, reformátusok voltak. Ama régi jó időkben fundálták a legtöbb templomunk, iskolánk. Harangok, kegyszerek, alapítványok hirdetik amaz időknek vallásos huzgóságát, áldozatkész szeretetét. A protestantizmus virágkora volt amaz idők!

De hát, nem a földből nőtt ki akkor sem ama virágzó, erős egyházi élet, hanem az emberi szivekben fogamzott meg s onnan táplálkozott. Az erőt és az életnedvet azonban az evangéliumból nyerte. Ez volt a hitbuzgóságnak csodákat nevelő, kiapadhatlan forrása.

És, hogy állunk ma, ama csodás korszak után kettő száz esztendővel? Az elmúlt esztendőről, az egyes vallásfelekezeteket illetőleg, kimutatást adott ki az állam. Azt olvassuk abban a kimutatásban, hogy minden vallásfelekezet emelkedett, gyarapodott, csupán a református egyház hanyatlott. És pedig *veszített négyezer lelket*. Nem retensz meg, kedves olvasóm mikor ezt a szomorú kimutatást olvasod? Hová lett a híres kalvinista egyház erőssége? Hol vannak ama rendületlen hívek, kik a halálra is készebbek valának, mint hitőket megtagadni, egyházukat elhagyni? Hova lettek ama jó pásztorok, kik nyájukért, inkább laktak a börtön fenekén, mintsem azt elhagyva, a Krisztust megtagadják? Mert az bizonyos, hogy sem a nyáj, sem a pásztorok nem a

regiek. Az az, hogy mint Ocskay brigaderos mondja, karunk is a régi, kardunk is a régi *de a szívünk nem a régi*. Nem a régi, mert nem él benne a Krisztus evangéliuma. Volna csak valami bennünk az evangélium vizéből, élne csak szívünkben a szentlélek ereje: ismét lánggra lobbana a régi tűz, s a régi buzgóság.

Vagy talán a Krisztus evangéliumának hiányán kívül más okai is vannak a református egyház hanyatlásának? Lehetnek, s kétség kívül, vannak is. De, azokkal szemben azt is mondhatjuk, hogy amaz okok, mint a szegénység, magas egyházi adó, két gyermekrendszer, fényűzés, pazarlás stb. kisebb nagyobb mértékben másutt is megvannak: s mégis más egyházak emelkednek, s mi hanyatlunk. Nem mindennapi jelenség ez, kedves olvasóm, méltó, hogy felette komolyan gondolkozzunk, s megszüntetésére nézve mindent megtegyünk. Mert, ha a dolog még sokáig így megy: szégyenére a magyar kalvinizmusnak, egyházunk szétzüllik.

A »Vasárnap« alakulása első percztől kezdve, az egyházi élet erősítését tűzte zászlójára, s ezt a célt szolgálta is. A ki figyelemmel olvasta lapunkat, az bizonyosságot tehet, hogy minden számunk, vagy egy, vagy más formában, tele van egyházunk iránti szeretettel és féltő gonddal. Itt a hanyag vezetőket ostromoztuk, amott a közönyös hiveket buzditottuk; majd a házassági igérvények adása ellen szállottunk sikra, míg másfelől jogainkat kellett védenünk egyházban, iskolában. Nem rettentünk vissza még egyesek ellen is sikra szállani, ha eljárásukban az egyház érdekét láttuk veszélyeztetve. Szóval, teljes erőnkől azon voltunk, hogy a református egyház, a mi szeretett egyházunk nagy legyen, erős legyen. S az eredmény

mi? Azt nem is említjük, hogy sokan kétségbe vonták a mi őszinte jó indulatunkat, mások szidták, gyaláztak, némelyek ránk fogták, hogy az ultramontánokkal paktálunk, míg azok azt mondták, hogy türelmetlen reformátusok vagyunk. Azt sem említjük, hogy szereztünk magunknak egy csomó ellenséget; csupán arra a szomorú eredményre mutatunk rá, hogy a református egyház 1904-ben négyezernél több lelket veszített. Ebből a veszteségből pedig *valamennyinek esni kell az erdélyi egyházkerületre is*, daczára, hogy a püspöki jelentés azon évről ötezernél több szaporulatot mutat ki egyházkerületünben. Ez a szomorú statisztika igazat ad a mi aggodalmunknak, hogy ne is említsük a Vasárnap siralmas állapotát.

Még nem egészen késő, ébredünk öntudatra és teljes erőnkől fogjunk munkához, hogy egyházunk régi erejét és nagyságát visszavarázsoljuk. Jaj lesz nekünk, jaj lesz a magyar nemzetnek, ha majd templomainkról azt fogják írni: Ez is, az is református templom volt.

Vajda Ferencz.

Istentiszteleti rendtartás a magyarországi református keresztyén egyházban.

(Javaslat. Az egyetemes konvent megbízásából készítette Novák Lajos sárospataki theologiai tanár)

1. §. A magyarországi református keresztyén egyház gyülekezetei számára a János szerint való

TÁRCZA.

Tokaji János maros-bogáti ev. ref. pap élettörténete.

(Szül. 1825. Megh. 1903.)

Zivatar után a békés munka.

A forradalom lezajlott . . .
A szabadság szent ügye megbukott.
Sötét, nehéz és fájdalmas napok következtek szegény magyarokra!

Az őrzőgyűlölködés, a vérszomjas boszúállás, a féktelen gőg, s rosszakarat, mind-mind szabad szárnyra keltek s vérrel borították el Magyarországot!

Maros-Bogát fölött is sötét lett az ég s ez ránehezedett az agyra s a kedélyre is és megbénította az akaraterőt. Az emberek alig szóltak egymáshoz. A családtagok hallgatag ültek szemközt egymással, s a néma csendet csak egy-egy mélyről szakadó nehéz sóhajtás szakította meg néha.

evangyéliom IV. részének 24. verse, az apostoli kor példája és hazai egyházuk eddig követett gyakorlata alapján a következő istentiszteleti rendtartás állapittatik meg.

2. §. Ez a rendtartás az országos egyház valamennyi gyülekezetére nézve egyiránt kötelező s csak zsinat által módosítható.

Első fejezet.

Rendes istentiszteletek.

3. §. A rendes istentiszteletek helye a templom; idejét a presbiterium a helyi körülmények figyelembe vételével, de mindenesetre úgy állapítja meg, hogy vasárnapokon és ünnepeken mind a délelőtti, mind a délutáni, — hétköznapokon legalább a reggeli istentisztelet mindenütt meg tartassék.

Első czim.

Vasárnapi és ünnepi istentiszteletek.

4. §. Ily istentiszteletek tartandók a közönséges vasárnapokon és a mi ünnepeinken, u. m. új év első vasárnapján, nagypénteken, husvét első- és másodnapján, áldozócsütörtökön, pünköst első- és másodnapján, a reformáció emlékére szentelt vasárnapon, karácsony első- és másodnapján.

5. §. A vasárnapi és ünnepi istentiszteletek rendje ez:

I. Délelőtt:

Beharangozás után, míg a gyülekezet a templomba bésereglik, gyülekező ének, a szükséges képpest. Ezután:

1. L.¹ Fohász az urasztalánál (k.²) Ján. IV : 24

Tokaji János e megbénult állapotot leküzdötte és a munkában keresett s talált gyógyszer ellene és a népnek élt, mert nem csak papja, hanem tanítója, nevelője és tanácsadója volt neki.

A magyar szó terjesztése.

Első dolga volt leszoktatni a népet az oláh beszédről, s megtanítani értelmesen, tisztán és helyesen beszélni szép nyelvünket; ez nem kicsi dolog volt, mert a magyar ajkuak az oláh nyelvet sokkal jobban beszélték, mint a magyar nyelvet. Vasárnapokon a templomba özönlő magyarok ajkáról folyt az oláh beszéd, de egyetlen magyar szót sem lehetett tőlük hallani. Ám a szeretett papnak néhány év alatt sikerült a szivekbe a hazaszeretetet s az ajkakra magyar szót vinni.

Mivel M.-Bogáton csak gyarló felekezeti iskolák voltak, igen gyenge tanítókkal, ennél fogva ő maga is tanított évekig s derék értelmes polgárokat nevelt a társadalomnak. Az újabb nemzedék már nem tud egy szót sem oláhuul, sőt a románok is beszélnek magyarul szép tiszta kifejtéssel.

Tokaji 1851-ben megnősült. Zilahi Kiss Elizát vette nőül. Házasságuk boldog volt és sok derék szép gyermek származott belőle, de fájdalom — sokat elragadott a halál ifjan közülök.

2. Gy.³ Fennálló ének, — invokáció — egy vers (k.).

3. L. Bójtölés és gyonás, könyörgésben az urasztalánál (k.). Vezérgondolatai: a bűnösség megvallása, a magábaszállás, vágy isten kegyelmének megnyeréseért, tehát az a sarkalatos és specifikus prot. hit-tétel, hogy »megigazulunk ingyen Isten kegyelméből a Jézus Krisztusban lett váltság által.« Róm. III. : 24.

4. Gy. Főének, a L. által kijelölve: 2—4. vers.

5. L. Magasztalás, imádságban a szószéken (sz.⁴).

6. Gy. Ének: 1. v. Lehet karének is.

7. L. Isten igéjének hirdetése. (Egyházi beszéd. sz.)

8. Gy. Ének: 1. v. Lehet karének is.

9. L. Hálaadás imádságban. (sz.)

10. Gy. Ének: 1. v.

11. L. Apostoli intelem (Róm. XII. 1—1. k.) könyörgés⁵ (k.), Miatyánk (k.).

12. L. Pásztori vagy papi áldás (k.).

13. L. Adakozásra való felhívás (Róm. XII. 13. Luk. VI. 38.), hirdetés.

14. Gy. Éneklés.

¹ L. = lelkész, liturgus. — ² k. = kötött, vagyis, az egyházi hatóság által meghatározott. — ³ Gy. = gyülekezet. — ⁴ sz. = szabad, vagyis az is a lelkész által szabadon készített

⁵ Ez a könyörgés urvacsoaraosztáskor, konfirmációkor elmarad.

Könyvtár, dalkör létesítése.

Sokat fáradozott a lelkes pap egy könyvtár létesítésén; bálakat, színelőadásokat rendezett e célra s kivitte, hogy megadóztatták saját magukat, meglehetősen magas összegig azok a grófok, akik megválasztásának egykor ellene voltak. Százakat adtak a könyvtár megalapítására. S így rövid időre, kevés híjján ezer drb. könyve volt az olvasókörnek Maros-Bogáton.

A népnevelésért mind végig rajongott. A saját költségén népkönyvtárt is állított, melynek számára a legjobb, e célra irt eredeti vagy fordításban megjelent könyveket szerezte meg s nagyon örvendett, a midőn látta, hogy hivei mily nagy kedvet kaptak az olvasáshoz. Kérdezte őket, mikor a könyveket hazahozták, hogy lássa: megértették-e a mit olvastak s nagy volt öröme, ha megértették; e mellett Petőfi verseiből több kötetet és más dalgyűjteményt ajándékozott az ifjúságnak s gondja volt reá, hogy a szövegek dallamat is megtanulják. Aztán ha esténként összeülve végig dalolta a legénység az utcákon Petőfinek s más költőknek szebbnél-szebb dalait, vagy ha holdvilágos estéken kiültek a leányok fenni az utcára — honnan a legények se hiányoztak — s elkezdtek dalolni, hogy az egész falu csengett tőle; ez olyan boldogító volt rá nézve.

II. Délután.

1—6-ig, úgy mint délelőtt.

7. Ünnepeken egyházi beszéd, vasárnapokon biblia- vagy kátémagyarázat, ez az utóbbi úgy, hogy az alapul szolgáló bibliai szövegek magyarázandók a mi hitvallásaink szellemében. 8—10-ig úgy, mint délelőtt. 11. Apostoli intelem, Miatyánk. 12—14-ig úgy, mint a délelőtt.

6. §. Ha a vasárnapi vagy ünnepi istentiszteletet nem lelkészminőségű egyén (tanító, ünnepi követ) végzi: akkor az urasztali szolgálat elmarad s az istentisztelet rendje akár délelőtt akár délután ez: 1. Fennálló ének. 2. Fő ének. 3. Imádság a szószéken. 4. Ének. 5. Egyházi beszéd. 6. Ének. 7. Hálaadás és Miatyánk, délután esetleg csak Miatyánk. 8. Áldás. 9. Hirdetés. 10. Ének.

7. §. Ha az istentiszteleten nem lelkészminőségű egyén prédikál, de a lelkész ott van: az urasztalához kiszabott liturgiai cselekményeket multhatatlanul végezze el.

8. §. Ha az egyházközségben két vagy több lelkészminőségű egyén szolgál, vagy ha valamely ünnepélyes egyházi cselekmény alkalmával az istentiszteleten két vagy több lelkész van jelen: akkor az istentiszteletet két lelkész is végezheti, úgy, hogy az egyik az urasztali, a másik a szószéki szolgálatot teljesíti.

Ennek megállapítása egyelkészű egyházközségben a lelkészt, két vagy többlelkészű egyházközségben a lelkészeket illeti.

Midőn nyugalomba ment, a könyveket kiosztotta a nép között.

Dalkört alakított, mely nem csak M.-Bogáton működött, de melyet ama vidéken gyakran meghívtak másfelé is.

Tokaji olyan kedvelt papja volt az egész környéknek, hogy olyan helyre is, a hol különben volt ref. egyház és pap is, számos alkalommal őt kérte fel az intelligencia esketni, temetni, keresztelni vagy konfirmálni és szívesen megfizették a stolát mind a két részre.

Számos évig volt egyházmegyei főjegyző, de az esperesi állást már nem fogadta el, habár Horváth Gyula orsz. képviselő mindent elkövetett, hogy rábirja elfogadására, de hiába, mert már akkor kezdte érezni tagjaiban az elgyengülés előjeleit.

Egyszer Kolozsvárt egy művelt körben, a Láposi Hegedüs családnál vett részt, a hol egy Übner nevű zongoraművész — a kolozsvári nemzeti színház alkalmazottja — is jelen volt; mint rendesen, ének és zongorával mulattatta magát a társaság. A többiek közt Tokaji is oda ült a zongora mellé, rákezdett egy dalra, melyhez maga játszotta a kíséretet. Mikor fölállt a zongora mellől, Übner oda ment hozzá s ujjával torkára mutatva így szólt: »Önnek itt milliók vannak« s gunyosan tette hozzá: De haza kell menni szántani úgy-e?

Második czim.

Hétköznapi istentiszteletek.

9. §. A hétköznapi istentiszteletek rendje ez:

I. Délelőtt:

1. Fohász az urasztalnál (k.). 2. Fennálló ének: 1. v. 3. Fő ének: 2—4. v. 4. Imádság. (sz.) Miatyánk, a szószéken. 5. Ének: 1. v. 6. Megáldás, esetleg hirdetés, az urasztalnál. 7. Ének.

II. Délután:

Ugy mint délelőtt.

10. §. Ha az istentiszteletet nem lelkész-minőségű egyén végzi: akkor az 1. sz. elmarad és a 6. sz. is a szószéken megy végbe.

11. §. Hétköznapi bibliamagyarázat alkal-mával a rend ez: 1—3-ig, mint rendszeren. 4. Imádság a szószéken. 5. Ének: 1. v. 6. Biblia-magyarázat. 7. Miatyánk. 8. Ének: 1. v. 9. Megáldás, esetleg hirdetés az urasztalnál. 10. Ének.

(Folyt. köv.)

A mai világ.

— Szatíra. —

Ha látom a nyüzsgő világot,
Bizony isten megrettenek,
Hogy törnek, rontnak mind előre
Lázás, lihegő emberek.
Előre mind, mind egy csapáson,
Egymás hátán, a mint lehet,

Iskola alapítás.

Egész papi életében azon fáradozott, hogy a m.-bogáti iskolát államosítsák, de e vágyát már csak hanyatló korában érte el.

Az eklézsia építette fel ugyanis az iskolát s úgy vette át készen az állam; de sok önérdekkel s mindenféle intrikával kellett Tokajinak megküzdeni, míg ki bírta vinni, hogy a falu közepén a legszebb és a legczélszerűbb helyen, egy magas emelkedésen épült fel a négy nagy tanteremmel és két tanítói lakással bíró iskola, terjedelmes nagy udvar s kert közepében. Ámde fáradozásának gyümölcsében nemsokáig gyönyörködhetett, mert az öregség nagyon megviselte őt s miután annyira hanyatlott ereje, hogy többé hivatalát nem folytathatta, 1899-ben 52 évi szolgálat után nyugalomba ment s nejével együtt beköltözött fiához, Tokaji Lászlóhoz Kolozsvárra.

A nyugalom 4 éve alatt legkedvesebb foglalkozása az volt, hogy 3—4 éves kis unokáját, Tokaji Etelkát, szebbnél-szebb versre tanította s bevezette őt egy tuczat képes könyv segítségével, a természetrajz gazdag birodalmába. Az élénk felfogású, kis csöppség a színes ábrák után az állat és növényvilág dus tárházában csakhamar otthon volt s a tanításban kitűnő mester nagytatája iránt a szép versekért, valamint a kép

Hogy mielőbb kaphassanak majd
Egy nagyobb darab kenyeret.

Ma ez a cél, ezért küzd, fárad
A földön az embersereg —
Egy-egy bohó akad ugyan még,
Ki keres »örök« kincseket.
Persze, hogy felkopik az álla,
Még a ruhája is kopott —
A reális világ kaczagja:
Mig lehetett, mért nem »fogott«?

Ma ez a cél, s az a nagy ember,
Ki gyorsabban közelg felé,
Ki hatalomhoz, gazdagsághoz
A rövid utat meglelé.
Életreváló, zseniális,
Nem kerget balga álmokat,
Kincs után keze kinyulhat
Mégfogja, nem haboz' sokat

Az ég felé ritkán tekintget,
Neki bőven elég a föld,
Bohó, aki haszon nélkül
Egy perczet is imába tölt.
Hogyha lejár itt majd az élet
Azután majd mi jön, mi vár??
Bölcs embernek, ezzel vesződni
Vajmi bohóság vajmi kár.

Akad itt-ott egy élhetetlen,
Akit hevit a szép neme,
Aki itt a vásári zajban
Fényes eszményeket keres.
Szegény, szegény, — hangzik utánna,
Nem tudja mi hasznos, mi jó!

magyarázatokért nemcsak forró szeretetet és gyöngéd ragaszkodást érzett, hanem mély hálát is. Ennek tetteiben is kifejezést adott azzal, hogy az ismerősöktől kapott bonbont mindig testvéries szeretettel megosztotta az ő édes nagytatájával.

Egy izben mély csönd volt a nagy palota emeletén, ahol a falu egykori lelkésze, az Ur 50 éves szolgája hanyatló erővel, benuzó tagokkal, övéi szeretett körében, a nyugalom zajtalan napjait élte. E csöndben váratlanul szárnyra kelt egy bűvös ének, melynek erőteljes hangja áthatott a falakon s finom rezgésével belopózva a szivekbe, szokatlan érzést ébresztett azokban. E bűvös érzés hatása alatt a háznépe megilletődve, mozduatlanul hallgatta az éneket. S midőn az véget ért, akkor gondoltak arra, hogy keressék a dalost. A hatytyudal utolsó rezgése is elhalt s a háziak csak sejtették, hogy honnan eredt ez az égi dal.

Tokaji János tagjai fokozatosan benuzótag, ereje folyton hanyatlott s a legszeretetteljesebb ápolás daczára is, 1903. december 28-án ki-szenvedett.

Életével használt hazájának és embertársainak, mert szorgalmasan munkálkodott s helyét betöltötte. Nem szaporította azoknak a számát, a kik születnek és élnek csupán azért, hogy a fáradságos munka kenyerét fogyasztsák s azután elhaljanak nyom nélkül, eredmény nélkül.

Kuszkó István.

Hisz' hitnél, eszménynél többet ér
Egy szépen kihizott tinó.

Ez ma a cél, munkára embert
Már ma többnyire ez hevit —
Tör, ront, kiált, vagy földig hajlik,
Mig megtömheti zsebeit,
Aztán megpihen babérjain
Senki nem dob rea követ
És ha meghal érdemeiről
Ir minden ujság egy ölet.

G. Diószegi Mór.

Hazai krónika

— 1905. szept. 17. —

Nemzetközi gyűlések. Semmi sem jellemzi jobban Magyarországot emelkedését és a nyugati mivelte államok sorába való belépését, mint az, hogy évenként több-több nemzetközi gyűlést tartanak nálunk. A külföld mivelte népei jönnek el hozzánk, hogy egyes általános érdekű kérdésekben itt tanácskozzanak, s ezáltal a tudományt az emberiség közkincsévé tegyék. Így e hónap folyamán három nemzetközi gyűlés volt Budapesten. Egyik a *börtönügyi kongresszus*, mely 3-án nyílt meg. Ezen a gyűlésen a különböző államok képviselői azon kérdések felett tanácskoznak, hogy a büntető törvényhozás megfelel-e céljának; a börtönügyi intézmények, a rabok foglalkoztatása stb. kielégítő-e; micsoda intézményeket lehetne létesíteni, hogy a bűn elkövetése megakadályoztassék, s különösen a fiatal bűnösökkel mi a teendő. Mint látszik elég hasznos és mindnyájunkat közelről érdeklő kérdések.

A Tudományos Akadémiába összegyűlekezett küldötteket *Lányi* igazságügyminiszter üdvözölte és beszéde végén felkérte *József* főherceget, — mint a királyképviselőjét, — hogy a kongresszust nyissa meg. A főherceg beszédében rámutat a büntető jog céljára, mely nem más, mint a bűn elkövetésének megelőzése és a javítás. Kiemeli, hogy e tekintetben a magyar törvényhozás sem

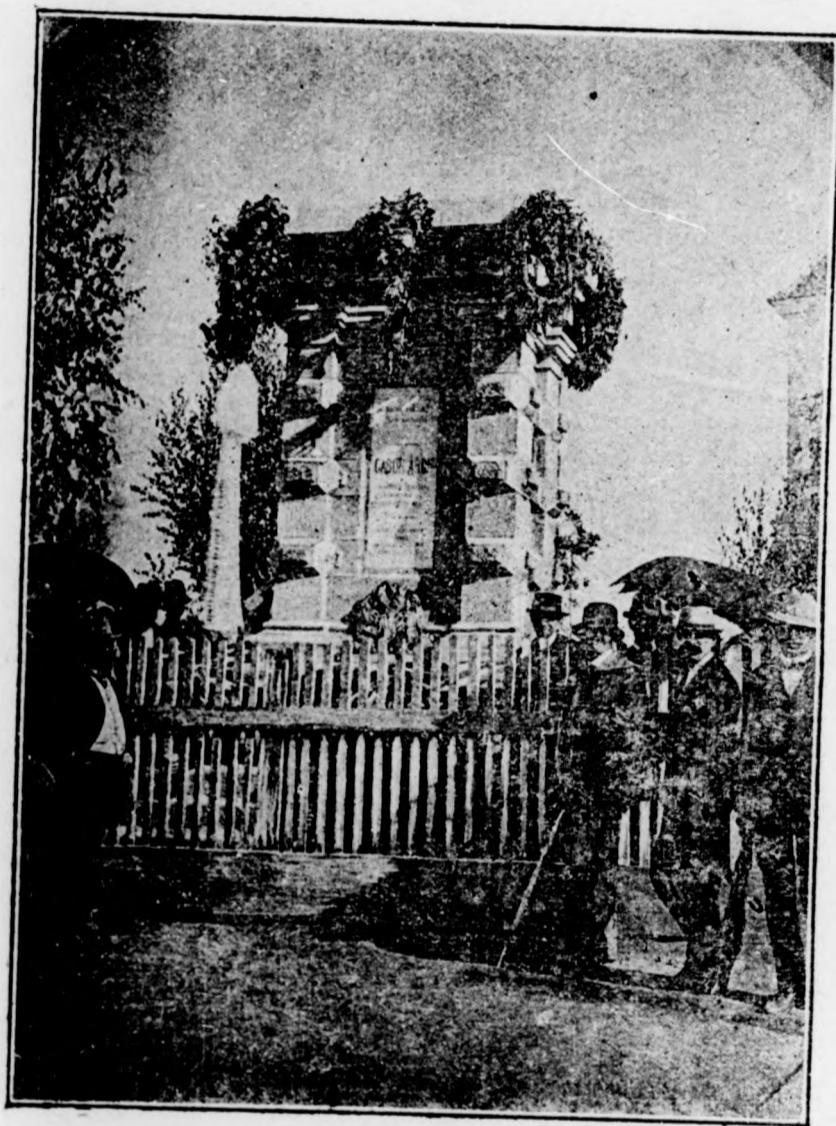
maradt hátra, a miről a kongresszus meggyőződhetik. Külföld részéről *Skouzs* görög külügyminiszter felelt az üdvözlésre és beszédét magyarul így végezte: »Éljen Ő felsége. a magyar király. Éljen József főherceg ő fensége. Eljenek a rokonszenves magyarok!«

A kongresszus elnökévé *Rick* Gyula magyar miniszteri tanácsost választották meg.

Az állategészségügyi kongresszust szintén vasárnap d. u. nyitotta meg *József* főherceg, mint védnök. Elnöknek *György* Endre földmivelési minisztert választották, ki előbb *magyar*, aztán *francia*, *német* és végül *angol* nyelven üdvözölte a nagy számban megjelent tagokat. A vendégek nevében *Dr. Kautz* Németország kiküldöttje válaszolt. Szívesen jöttek ide, ugymond, mert tisztában voltak, hogy itt két dologra bizton számíthatnak: vendégszeretetre e gyönyörű városban, és gazdag, tudományos programra. Számításuk bevált. Ezután az elnököket választották meg és kezdetét vette a tanácskozás. Vajha minél kedvesebb emlékekkel távoznának el külföldi vendégeink.

A szövetkezett ellenzék vezérlő bizottsága a múlt kedden ülést tartott, melyen *Bánffy* Dezső báró indítványára egyhangulag elhatározták, hogy a kormány vád alá helyezése iránt indítványt fognak tenni. Az indítvány megszö-

vegezésére bizottságot küldöttek ki. Másik nevezetes tárgya a gyűlésnek az volt, hogy az általános választói jog mellett állást foglaltak és annak előkészítésére szintén bizottságot küldöttek ki. A vezérlőbizottság több tagja hangsúlyozta, hogy az általános választói jogot a *magyarul írni és olvasni tudáshoz* kívánja kapcsolni.

GÁBOR ÁRON SIREMLÉKE.

Világkrónika.

Japán-orosz béke. Mégis csak vége lett a véres keleti háborúnak. Hiába fenyegetődött Oroszország, végre mégis békét kellett, hogy köszön a nagy vereségek után. Amerika földjén Portsmouth városban jöttek össze a békekövetek. Orosz részről *Witte*, japán részről *Kamimura* voltak megbizva. A közvetítést *Roosevelt* elnök vállalta magára, s általában neki tulajdonítható, hogy a béke létrejött. Oroszországban kedvezően fogadják a béke híreket. Japánországban zugnak, hogy *Kamimura* nem kötött elég kedvező békét. Különösen a miatt nagy az elégedetlenség, hogy Oroszország nem fizet hadikárpótlást. Daczára ennek, Japánország meglehet elégedve a békével, mert megkapott mindent, a mit akkor követelt, mikor 1904. februárjában megizente a háborút Oroszországnak, azonkívül politikai tekintetben ma vezető hatalmasság Kelet-Ázsiában s gazdasági tekintetben olyan előnyöket vívott ki, aminőket a háboru előtt még csak remélni sem mert. Japán ur lett Korea fölött, övé lett Port-Artur, Dalny és a Kvangtung félsziget; az övé lett Sachalin szigetének fele része; a mandzsúriai vasut Knensen-szuig s a szibériai partokon halászati jogot kapott. Szóval ez a békeszerződés urrá tette a Csendes-tenger ázsiai partjain s vezető hatalommá egész Kelet-Ázsiában. S ezzel Japán csakugyan meg lehet elégedve akkor is, ha az oroszok nem fizetnek neki hadikárpótlást. De, német-lapok azt írják, hogy a szerződés egy titkos pontja szerint mégis csak fizet Oroszország hadi kárpótlást, de ezt eltitkolják a világ elől, mert már eddig 5000 millió rubelre ment a háboru költsége. Ennek az összegnek a törlesztése kamatozással együtt 20 éven át 220 millió rubel fizetését jelenti, amiből minden oroszra évente 3 és fél rubel esik. Az orosz és japán csapatokat a béke kihirdetése után haza eresztik.

Husdrágulás Németországban. Berlinben a német mészárosok szeptember elején nyilatkozatot bocsátottak ki, amelyben kijelentik, hogy a jelenlegi vámkezelés és a határ elzárása tönkre teszi a husvágóipart, e végből kénytelenek a hus árát felemelni. Ebben az ügyben több gyűlést is akarnak tartani, sőt a német császár elé is küldöttséget menesztenek.

Százhetvennégy millió márka a vonaton. A mult hét végén, egy vonat érkezett Bukarestből Berlinbe és ez a vonat 174 millió márkát vitt magával. Az értékes szállítmány — melyre több pénzügyi hivatalnok vigyázott — tizenhat 100 kilogramos ládába volt csomagolva. Azonkívül két láda aranypénzzel és mintegy 14 láda papírpénzzel volt tele. Ez az óriási pénzügyösszeg a román államadósság törlesztésére küldetett a berlini diskontobankhoz.

Egyházi élet.

A szászvárosi első papságra *Bodor* Jánost, zágoni lelkipásztort hívta meg, az egyház nevében egy küldöttség. A szászvárosi első papi állomás 6200 koronával van díjazva, s így az első javadalmazású állás. Ezen állásra mindig a legkiválóbb papokat szokta meghívni vagy megválasztani az egyházközség. Most is megtalálta és pedig minden érdek nélkül, a maga emberét a szászvárosi egyház. Mert *Bodor* János nemcsak egy tudományosan képzett ember, hanem valódi, minta lelkipásztor. Tiszta, egyenes jellem, mély vallásos hit, apostoli buzgóság, szelidség, szeretet mind-mind összpontosulva vannak benne, nem is említve kiváló szónoki képességét. Az első egyház valóban megtalálta az első papot. A »Vasárnap« olvasói bizonyára örvendenek kedvelt munkatársunknak (*Pásztor*), *Bodor* Jánosnak e szép kitüntetésén, mert az igazi érdemet látják benne megjutalmazva. Mi részünkről a legmelegebben gratulálunk. Adjon Isten neki új helyén is áldásos munkálkodást egyházunk és hazánk javára!

Egységes istentisztelet Olvasóink emlékezhetnek, mert irtunk volt róla, hogy az egyetemes Zsinat azon fáradozik, hogy az erdélyi és a magyarországi ref. egyházakba egyöntetűvé tegye az istentiszteletet. *Novák* Lajos sárospataki ref. theol. tanár ki is dolgozta a tervezetet, hogy milyen lenne az egységes istentisztelet. A zsinati atyák ezt nem találták kielégítőnek és egy bizottsággal átdolgoztatták. Nemcsak, hanem ezt a módosított tervezetet le is küldik az egyházmegyékre véleményezés végett. A kérdés olyan fontos, hogy megérdemli, hogy minden református ember megismerje. Ez okból bemutatjuk előbb a *Novák* Lajos-féle tervezetet; azután az átdolgozott tervezetet. Szívesen vesszük, ha olvasóink közül egyik vagy másik elmondja róluk véleményét. A javaslatnak egyes pontjaihoz is hozzá lehet szólni. Lesz gondunk különben, hogy az egészről véleményt nyilvánítsunk.

Az ujbuza zsengeje. Zerneszten a mult vasárnap volt az ujbuza zsengeje, az Urvacsora osztással egybekötött istentisztelet. Új zsenge a zernesztói ev. ref. fiók egyház is. — Mint *Koós* Ferencz ny. kir. tanfelügyelő ur mondja, midőn ezelőtt 25 évvel őt a kormány oda kiküldötte iskolát vizsgálni, ott csak egy magyar ember lakott, a postamester. Azóta Zerneszten gyárak épültek és így az iparral rendre szaporodott a magyarság száma is. Az állam magyar iskolát állított fel és ez iskola ma a magyar kultúra terjesztője és ottan-ottan templom, hol édes magyar nyelvünkön hirdetik istennek igéje. A mult vasárnap is *Péchy* Árpád brassói lelkész kiszállott e kolóniára, hogy magyarul hirdesse az örökélet igéit és ki-ossza a szákramentumokat. Az istentiszteleten mintegy 120-an vettek részt, a hitsorsosokon kívül többen voltak más felekezethez tartozók, sőt még szászok is. Éneket harmonium kíséret mellett *Recker* János állami elemi isk. igazgató vezette nagy szakavatottsággal, a gyülekezet pedig buz-

gon énekelt. Az egyházi beszéd és urvacsorai szertartás után, mint egy 60-an járultak az urasztalához. Majd lelkész e hivek között új testamantumot osztott ki. Ezután egy gyermeket keresztelt. Isteni tisztelet után egyházi közgyűlést tartott. Itt a buzgósága által a kis gyülekezet életében elévülhetetlen érdemeket szerzett Hámorszky Oszkár dr. helyébe, ki Fogarasra távozott, gondnoknak megválasztatott: Szőke Gábor járásbírói hivatalnok. Presbyterek lettek: Bököny József, Berde Károly, Benke Mózes, Bogdán Samu, Beke Sándor, Kosztur Károly egyháztagnok. Az új tisztviselők az egyházi törvények értelmében a hivatali esküt ezután letették. Továbbá elhatározott, hogy ezután minden negyedévben egyszer rendes istentisztelet tartanak, a mely alkalomra a szertartás elvégzésére elnöklő lelkész által megállapított imakönyvből imák olvastatnak fel, továbbá a szentírás, a vasárnap és a koszorú füzetek szolgálnak az összegyűlő hivek lelki táplálékául. A felolvasásra vállalkoztak: Szőke Gábor gondnok, Becker Oszkár igazgató, Kusztor Károly presbiter, Veszprémi Ida óvonó és Csizsár Mariska kisasszonyok. Ime az *Uj Zsenge!* Vajha a kicsiny mustármag évről-évre nőne, úgy hogy végre ott ama nemzetiségi vidéken egy erős kálvinista gyülekezetté alakulna, anyaszentegyházunk és hazánk javára. Adja Isten!

Mai képünkhöz.

Az eresztevényi kis temetőben nyugszik a székely ágyú hős, Gábor Áron. Az ő siremlékét mutatja mai képünk, melyet 1893. júl. 31-én lepleztek le. Gábor Áron 1810-ben született Bereczken, 1849. júl. 2-án esett el a kökösi csatában. Mint katona Gyulafehérvárt szolgált a tüzérségnél s már akkor minden idejét a szakkönyvek tanulmányozására fordította. Sikerült is neki — kis mintákban — ágyukat előállítani. A katonaságból kiszabadulva szülőföldjén telepedett meg. 1848. november havában csak Háromszék nem volt még elveszve. Erdély többi része oda volt. Sepsiszentgyörgyön nov. 28-án gyűlés volt. Azt kellett eldönteni Puchner fölszólítására, hogy a székelység megadja-e magát a császári kormánynak? Az ellentállásra megvolt a lelkesedés, a sikerhez csupán az ágyú hiányzott. Ekkor állott elő Gábor Áron két hatfontos ágyúval. Röktön három tábornokot alkottak, s másnap már a hígvégi csatában szólottak a Gábor Áron ágyúi. Összesen 60 ágyút öntött, s maga is, mint őrnagy több csatában részt vett, mignem Kökösnél elesett. Emlékét mai képünk hirdeti az unokáknak.

Vegyes hírek.

Az iskolák kapui újra megnyillottak. Elmult a nyár, oda a vakáció; itt van szeptember és iskolába kell menni a gyermekeknek. Sok szülő és sok gyermek alig várja ezt az időt, mert kölcsönösen meggyőződtek, hogy tanulás nélkül ma már nem lehet megélni. Még egyszerű földmives ember sem nélkülözheti az iskolát. Legalább írni és olvasni neki is meg kell tanulni. De, fájdalom, még nagyon sok az olyan szülők és gyermekek száma a kik irtóznak az iskolától. Ezek a szülők úgy okoskodnak, hogy az a kis munka, mit gyermekük otthon végez, sokkal többet ér, mint az iskolázás. Pedig a tanulásal tőkét gyűjt a szegény gyermek is, mit később gazdagon kamatoztat. Ragadja meg azért minden szülő az alkalmat és járassa gyermekét iskolába, hadd legyen e hazának minél több értelmes és munkás polgára.

A kolera réme ismét fenyeget. Németországban és Galicziában már több megbetegedés és halálozás történt. Az idő, igaz már hűvösödött, de azért jó félni és minden óvintézkedést megtenni e rettenetes, ragályos nyavalya ellen.

Gróf Mikó emléke. Gróf Mikó Imre születésének századik évfordulóján nagy ünnepiességgel leplezték le szept. 4-én Zabolán, a Mikeskastélyon a sepsi-szent-györgyi Mikó-kollégium által elhelyezett emléktáblát. A kollégium tanári kara és ifjúsága és számos idegen vendég ment Zabolára, ahol Földes György lelkész fogadta az érkezőket. Bodor János zágoni lelkész szép emlékbeszédet mondott, mire Szabó Jenő kézdivásárhelyi pap szavalt. Az akadémia részéről Márky Sándor, az egyházkerület részéről Bartók György püspök koszorút tett az emléktáblára. Az Erdélyi Múzeum-Egyletet gróf Eszterházy Kálmán, az Erdélyi Gazdasági Egyesületet Bélydy Tivadar, Háromszékvármegye közönségét Szentiványi Miklós alispán képviselte.

Egy kis gyermek csodálatos megmenekülése. Pető Sándor nagyváradi kutfuró felesége Debreczenbe utazott hét éves fiacskájával, aki egy őrizetlen pillanatban nekitámaszkodott a vasuti kocsijának. Az ajtó kifelé nyíló lévén, kinyílt, mire a gyermek háttal kibukott a robogó vonatból. Simon István debreczeni tanító éppen ebben a pillanatban jött át a másik kocsiból; meglepődve látta, hogy a gyermek esés közben nem került a vonat alá, hanem szépen föltápáskodott, minden sérülés nélkül. A gyermek kétségbeesett anyját igyekezett is megnyugtanni, de az örült sikoltozásban, velőtrázó kiáltásokban tört ki. Nem vette észre, mikor a gyermek kibukott s amint megtudta, ki akart ugrani utána. Ebben a szándékában Simon István tanító csak hosszas küzdelem után tudta megakadályozni. Valósággal birkózott az asszonynyal, hogy visszatarthassa. E közben a vonat nagy utat tett meg s az utasok fejüket vesztve szaladgáltak, keresték a vészféket, hogy megállítsák a vonatot. Végre is a szomszéd

szakaszban ülők hallották meg az anya kiáltásait, a nagy lármát s azok huzták meg a vészféket. A vonat megállása után az anya az utasok közül többel szaladt a gyermek keresésére s a kis fiút meg is találták a császárszállási állomáson, hová az a maga lábán bement. Nem lett semmi baja. Még csak külső horzsolás sincs rajta. Mikor az anyja visszahozta, az utasok örömben versengtek az édes anyával.

A kávé. A kávéról szóló monda szerint a kávébab hatását egyiptomi barátok fedezték föl a harmadik században, amikor is az üldözések elől Abessziniába menekültek. A kávé hatását föl fedezték a barátok, de a kávé még sokáig nem használták mint italt, hanem megsütve ették. A kávé főzése sok idő múlva jött divatba és meglehetősen lassan terjedt el. Elterjedéséhez azonban sokban hozzájárult az izlam tilalma a bor élvezete iránt és a följegyzések szerint a mohamedvallásuaknak nagy élvezettel itták a zamatos, főzött kávé. A krónika szerint a XV. század közepén Aden városában itták először, míg Kairóban csak a XVI. század elején tudott meghonosodni. Itt azonban sok nehézséggel kellett megküzdenie, s 1511-ben a Mekkában összeült konklavé határozottan kárhoztatta és a testre, mint a lélekre kártékony hatásnak mondotta. Erre a Kairóban levő összes kávéüzleteket lerombolták, a kávéházakat felgyújtották, tulajdonosaikat pedig a kávé edényekkel és csészékkel dobálták meg. I. Szelim szultán azonban újra megengedte a kávé élvezetét és azt a két perzsa orvosost, akik azt merték állítani, hogy a kávé csakugyan káros hatással van a szervezetre, felakasztatta. Ekkor a kávé rohamos hatással terjedt el mindenfelé, csakhamar kedves itala lett úgy a Kelet, mint a Nyugat népeinek.

Két testvér halála. Megrendítő eset történt, mult vasárnap délután Török-Becsén Veznies András jómódu földesgazda házábanál. A háziurnak két fia, a 14 éves Milan és a 10 éves Jóca, két revorvert találtak apjuk szekrényében s játékból egymásra céloztak. Milan kezében hirtelen elsült a fegyver s a kis Jóca szíven találva, holtan rogyott össze. Milan ezen annyira kétségbeesett, hogy a hajóhidhoz szaladt s ott felakasztotta magát, mielőtt megakadályozhatták volna. A szomorú eset nagy részvétet kelt a helységben.

Mibe került a háború? Egy angol lap pontos számítások alapján a következő adatokat adja Japán és Oroszország háborus költségeire vonatkozólag. A hadsereg ellátása Japánnak naponta négy millió koronába került; 600 nap alatt tehát 2400 millió koronába került a japán hadsereg. A hadi és kereskedelmi hajók ellátása és veszteségei 1000 millió koronára rugnak. Ezekhez számítandók a japán családok, özvegyek és árvák ellátásának költségei, amelyeket Japán busásan fizetett. Az egész összeget körülbelül 4000 koronára lehet tenni. Az orosz hadsereg ellátásának költsége megegyezik nagyjában Japánország kiadásaival,

mert jóllehet kevesebb orosz katona fordult meg a kelet-ázsiai harctéren, elszállításuk került tetemes összegbe. A hajóhad veszteségei 600 millió koronát tesznek ki, úgy, hogy Oroszország összes vesztesége és kára pénzértékben 5000 millió koronára rug. A háboru folyamán a hadviselő feleket következő veszteségek érték emberanyagban: Elesett és megsebesült 167.000 japán, 265.000 orosz, összesen tehát 432.000 ember. Fogságba pedig 7000 japán és 78.000 orosz került.

Megtért bűnös. Különös eset történt Szombathelyen. Özv. Wohl Fülöpné ottani lakos néhány nap előtt egy 250 koronáról szóló postautalványt kapott. Az utalványon Malnon Flomi mödlingi lakos, nyilván álnév, szerepelt mint feladó. Az özvegy eleinte nem akarta a pénzt elfogadni, mert a feladó ösmeretlen volt. De miután a címzés világos volt, a levélhordó unszolására végül is átvette a pénzt. Az utalványra a következő volt írva: »Ezt a pénzt és pedig 125 forintot egyszer férjétől jogtalanul eltulajdonítottam. Lelkiismeretem nem hagy nyugtot, míg ettől a pénztől meg nem szabadulok és nem juttatom jogos tulajdonosa kezébe. Higyje el asszonyom, hogy igazat mondok és bocsássa meg, hogy csak most jutottam abba a helyzetbe, hogy régi hibámat jóvá tehessem. Ne érdeklődjék nevem iránt és hagyjon meg továbbra is az ösmeretlenség homályában. Mély tisztelettel Malnon Flomi Mödling.« Wohl Fülöp sok év előtt üzleti ügyekben Szlavóniában volt. Egy szép nyári éjjel kiment az erdőbe, ahol elaludt. Éjfél tájban két csavargó felrázta álmából s német nyelven, parancsoló hangon pénzt kért tőle. Wohl azonnal átadta a rablóknak minden készpénzét, 125 forintot. A két gazember azután eltűnt és daczára a rögtöni feljelentésnek, a rendőrség nem akadt rá a rablókra. Wohl Fülöp azóta meghalt. Időközben az egyik rablóban fölébredt a lelkiismeret szava és az özvegy váratlanul 250 koronához jutott. Hej, ha a többi rablóban is fölébredne a lelkiismeret szava: milyen szép kis összeg kerülne vissza a káros feleknek!

Gabonapiacz Budapesten. szeptember 8.

Buza: . . .	100 kilónkint	15 k. 75 f. — 16 k. 50 f.
Rozs: . . .	»	12 k. 45 f. — 12 k. 55 f.
Árpa: . . .	»	12 k. 05 f. — 12 k. 55 f.
Törökbuza: »	»	16 k. 90 f. — 17 k. 25 f.
Zab: . . .	»	12 k. 30 f. — 13 k. 10 f.

